

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Вивчення та аналіз стану досліджуваної проблеми показали, що основними завданнями в системі освітньої практики є:

- усвідомлення викладачами ролі й значення управлінської культури як важливого фактора формування їхнього професійного образу та готовності до творчої професійно-педагогічної праці (особливо її управлінського аспекту);
- створення сучасної системи управління формуванням управлінської культури в умовах технічного коледжу засобами методичної роботи;
- опанування методикою й технологіями управлінської діяльності;
- забезпечення оптимальних організаційно-педагогічних умов для реалізації системи управління формуванням управлінської культури викладачів засобами методичної роботи технічного коледжу;
- опанування вміннями самоконтролю досягнень у підвищенні рівня управлінської культури як важливого чинника професійного зростання та самоорганізації управлінської діяльності викладачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калініна Л. М. Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами: навч. посібник / Л. М. Калініна, В. І. Маслов – Тернопіль: Астон, 2007 – 134 с.
2. Крижко В. В. Аксиологічний потенціал державного управління освітою: навч. посібник / В. В. Крижко, І. О. Мамаєва. – К.: Освіта України, 2005. – 224 с.
3. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором / В. О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1988. – 284 с.

REFERENCES

1. Kalinina L. M. Naukovi osnovy ta funktsiyi protsesu upravlinnya zahal'noosvitnimy navchal'nymy zakladamy: navch.posibnyk [Scientific bases and features of the management of secondary schools], Ternopil', Askon, 2007. 134 p.
2. Kryzhko V. V. Aksiolohichnyy potentsial derzhavnoho upravlinnya osvityou: navch.posibnyk [Axiological potential of the government education], Osvita Ukrainy, 2005. 224 p.
3. Sukhomlyns'kyu V. O. Rozmova z molodym dyrektorem [A conversation with a young director tekst], Kyiv, 1988. 284 p.

УДК 370.67.98.

Л. О. САВЧЕНКО

ВИКОРИСТАННЯ ПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ШКОЛІ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Розкрито проблему впровадження продуктивних технологій у практику роботи вищої педагогічної школи. Показано, що технологія продуктивного навчання базується на основі практичного досвіду, що допомагає студентам у їхньому професійному пошуку, вирішенні соціальних, освітніх, психологічних і культурних проблем. Учасники продуктивного навчання беруть на себе контроль і самоконтроль за навчанням, використовують різні методи (колажі, рольові ігри, проектне навчання, вправи, що містять інформаційні та комунікативні медіатехнології). Відзначено, що в системі продуктивного навчання відбувається якісне оцінювання індивідуального освітнього процесу, що фіксує особисте просування кожного учня відповідно до персональних завдань і якості продукту. Акцент в оцінюванні робиться на вмінні використовувати знання, інформацію в різних видах діяльності.

Ключові слова: продуктивні технології, професіоналізм, підвищення якості освіти, педагогічна діагностика.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОДУКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ВЫСШЕЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ШКОЛЕ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Раскрыто проблему внедрения продуктивных технологий в практику работы высшей педагогической школы. Технология продуктивного обучения основанная на использовании практического опыта, что помогает студентам в их профессиональном поиске, решении социальных, образовательных, психологических и культурных проблем. Участники продуктивного обучения берут на себя контроль и самоконтроль за обучением, используют разные методы (коллажи, ролевые игры, проектное обучение, упражнения, содержащих информационные и коммуникативные медиатехнологии). Рассмотрено, что в системе продуктивного обучения происходит качественное оценивание индивидуального образовательного процесса, фиксируется личное продвижение каждого студента в соответствии с решением поставленных задач. Акцент в оценивании делается на умение использовать знания, информацию в различных видах деятельности.

Ключевые слова: производительные технологии, профессионализм, повышение качества образования, педагогическая диагностика.

L. SAVCHENKO

USE OF PRODUCTIVE TECHNOLOGIES IN HIGHER PEDAGOGICAL SCHOOL AS MEANS OF BOOSTING THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS

The problem of implementation of productive technologies in higher pedagogical school is studied. The technology of productive training is based on practical experience that helps students with their professional search, the solution of social, educational, psychological and cultural problems. Participants of productive training control and self-check their training using different methods (collages, role plays, project training, the exercises containing information and communicative media technologies). In the system of productive training a high-quality estimation of individual educational process is observed which is revealed through a personal promotion of each student according to the objectives. The emphasis in estimation is made on the ability to use knowledge, information in different types of activities.

Keywords: productive technologies, professionalism, education improvement of quality, pedagogical diagnostics.

Сучасне динамічне, швидкоплинне життя формує суспільний запит на виховання творчої особистості, спроможної, на відміну від людини-виконавця, самостійно мислити, генерувати оригінальні ідеї, ухвалювати сміливі, нестандартні рішення. Сьогодні педагогічні колективи вищих навчальних закладів (ВНЗ) своїм основним завданням вважають фізичний, інтелектуальний, соціальний і духовний розвиток студентів із домінуванням індивідуальних та творчих можливостей кожного студента для формування творчої цілеспрямованості особистості, здатної до саморегуляції, передбачення, конструювання власної життєвої стратегії.

Основним орієнтиром змісту модернізації освіти має стати особистість, яка інтенсивно розвивається. Раніше роль студента в системі освіти була вмотивована потребами держави, сьогодні акценти зміщені: потрібно виховати людину, яка б могла виконувати державні і суспільні завдання за своїм покликанням, бути моральною, духовно розвиненою, громадянсько зрілою, мобільною у своєму розвитку. Вирішення цього завдання передбачає психолого-педагогічне обґрунтування змісту та методів навчально-виховного процесу, спрямованого на розвиток особистості. Однак цьому процесові поки що бракує цілеспрямованості й науково-методичного забезпечення, тому перебудова навчально-виховного процесу у ВНЗ відбувається спонтанно, повільно, неефективно. У зв'язку з цим педагоги все глибше усвідомлюють гостру потребу у створенні та використанні педагогічної діагностики засобами продуктивних технологій.

В. Бондар, І. Булах, С. Гончаренко, О. Козаков, Ю. Мальований, Л. Момот, І. Распопов, М. Ржецький та інші українські дослідники започаткували підхід до аналізу педагогічних явищ і процесів, що забезпечують якість освіти, на засадах врахування закономірностей та умов їх

функціонування. Науковці відзначають, що підвищення якості освіти загалом і вищої педагогічної освіти зокрема неможливе без педагогічної діагностики як інструмента управління цим процесом.

Мета статті – розкрити досвід використання продуктивних технологій у вищій педагогічній школі як засобу підвищення професійної підготовки майбутніх фахівців.

Технологія продуктивного навчання базується на практичному досвіді, що допомагає студентам у їхньому професійному пошуку, вирішенні соціальних, освітніх, психологічних і культурних проблем [1, с. 54].

Особистісно-діяльнісний компонент – центральний у продуктивному навчанні. У межах продуктивного навчання навчальний план індивідуалізують згідно з особистісними потребами майбутніх учителів. Самостійне навчання підтримують шляхом стимулювання, порад і якісного оцінювання.

Продуктивному навчанню допомагають інтерактивні технології, базовані на постійній активній взаємодії всіх учасників навчального процесу. Це тісна взаємодія в студентській групі, команді.

На етапі експериментальної роботи підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти, у ході вивчення курсів «Історія педагогіки», «Методика виховної роботи», «Освітні технології в технологічній освіті», використано проектну діяльність студентів. Застосовано, зокрема, ігрове проектування «Я хочу бути вчителем, який використовує ефективно педагогічну діагностику». Навчальна мета такої гри – навчити студентів орієнтуватися в методах педагогічної діагностики, ухвалювати самостійні рішення. Розвивальна мета полягає в унікальній можливості вивчити траєкторію руху в засвоєнні й формуванні знань, навичок, умінь. Виховна мета ділової гри пов'язана з подоланням стереотипів, шаблонів педагогічної діяльності, що особливо важливо, щоб розвивати готовність до педагогічного діагностування.

У ході ділової гри використано елементи ігрового моделювання, своєрідність якого полягає в тому, що в ньому відтворені основні закономірності професійної діяльності. Ділова гра складається з конкурсів:

- 1) представлення своєї команди (виготовлення реклами, демонстрація освітніх послуг, презентація кожного члена команди);
- 2) ділове мовлення, що передбачає показ різних документів (контрактів, угод, ділових листів), умінь складати анкети й тести, виконання ситуації ділового спілкування;
- 3) етикет ділового спілкування, модулювання ситуацій (зустріч і знайомство на вулиці, телефонна розмова, діловий прийом у кабінеті, вітання колег, наприклад, з днем народження), включення до ділової гри завдань-проблем, які вимагають перетворення;
- 4) моделювання педагогічної діяльності, у ході якої демонструють реалізацію функцій педагогічної діагностики (управлінську, виховну, комунікативну, конструктивну, прогностичну);
- 5) вирішення педагогічних завдань і ситуацій.

Прикладом останніх завдань може слугувати така ситуація: «Учениця 8 класу Олена М. – різнобічно розвинута, захоплюється історією, географією, українською літературою, багато читає; повертаючись додому, дівчина неохоче ділиться враженнями з батьками від проведеного часу в школі». Діагностична мета – з'ясувати причину замкнутості учениці шляхом аналізу кожного випадку; дослідити середовище, що оточує ученицю, і виявити вплив шкільного середовища на розвиток особистості дівчини. Робочі гіпотези: 1) не склалися взаємини з учителем конкретного предмета; 2) насмішки з боку однокласників; 3) високі вимоги на уроці, навчальний матеріал погано розуміє, що пригнічує її; 4) відсутнє стимулювання з боку вчителів і батьків; 5) батьки мало приділяли уваги спілкуванню з дитиною.

Діагностичні методи: 1) необхідно дослідити середовище, яке оточує ученицю, провести спостереження, поговорити з вчителями і класним керівником, відвідати уроки, спостерігати за класом, провести опитування, бесіду; вивчити, яке місце посідає дитина в колективі, провести соціометричні виміри; 2) поговорити з батьками і з дівчиною; 3) обговорити ситуацію з учителем, з дисципліни якого в дівчини існують найбільші труднощі.

Прогноз: окремі причини негативного ставлення до предмета вагомі, багато що залежить від тактовності педагога, уміння взаємодіяти з дітьми й дорослими. Потрібно характеризувати

професійні якості вчителя (справедливість, організованість, комунікабельність, любов та увага до дітей тощо), проаналізувати професійні компетенції вчителя.

Рекомендації: спілкуючись із такою дитиною, необхідно виявляти максимум такту й доброзичливості, створити ситуацію успіху. Учениця потребує до себе уваги, чекає схвалення, підтримки. Якщо не буде позитивної реакції від батьків, учителів, то учениця важко переживатиме невдачі, замкнеться в собі, стане агресивною.

Використання педагогічних завдань і ситуацій, ділових ігор дало змогу констатувати різні підходи студентів до їх вирішення, добору методик педагогічної діагностики. У дослідженні застосовано тренінгові вправи.

Вправа 1: ознайомтеся зі змістом педагогічної ситуації, спробуйте окреслити педагогічну проблему, доберіть кілька ситуацій такого ж типу, проаналізуйте, чи правильно ви зрозуміли сутність вихідної ситуації.

Вправа 2: за умовами педагогічної задачі спробуйте самостійно сформулювати діагностичну мету, оберіть методи педагогічної діагностики, аргументуйте свій вибір.

На цьому етапі студенти вчилися використовувати методи педагогічної діагностики якості освіти на практичних заняттях (діагностичний, модульний, експертний контроль) у вищій школі і в процесі педагогічної практики. Для забезпечення цього етапу впроваджено спецпрактикум «Педагогічна діагностика якості освіти» (IV курс, 36 годин). Під час його викладання було використано ділові та рольові ігри «Інспектування та атестація школи», «Методична рада вчителів технологічної освіти», запропоновано педагогічні ситуації різної складності, різноманітні інтелектуальні вправи (загадки, ребуси, кросворди, малюнки, графіки тощо), педагогічні завдання «Підберіть діагностичні методи для вивчення якості освіти учнів», презентації «Рейтинг педагога», веб-квести «Індивідуальна траєкторія майбутнього учителя», педагогічні ситуації з використанням інформаційно-комунікативного ресурсу, наукові конференції, портфоліо «Методична скринька вчителя технологій і креслення», інтелектуальні вправи «Дункан», «Допишіть таблицю», «Етапи контролю», «Осмилення помилок»; презентації з теми «Реорганізація методичного об'єднання», «Створення рекламного буклету»; ділова гра «Оцінювання кандидата для пропонування на вакантну посаду заступника директора школи».

На наступному етапі розроблено програму й завдання до педагогічної практики. Педагогічна практика надала студентам змогу перевірити свої професійно-педагогічні знання й уміння, що передбачало розроблення проектів педагогічного діагностування. Це активувало студентів у пошуку шляхів вирішення діагностичних завдань, сприяло формуванню цілісного бачення педагогічної проблеми.

Обговорення запропонованих навчальних проектів організоване як метод навчання. Зусилля керівника були спрямовані на активізацію й закріплення особистісного мотиву, зацікавлення студентським проектом, звітом. Поступово провідна роль педагога була замінена на ініціативу студентів, які долучилися до осмилення порушених діагностичних завдань. Особливістю такої форми організації занять є активна участь кожного студента в обговоренні теоретичних позицій, запропонованих варіантів вирішення завдань [2, с. 415].

Студенти, які мали низький рівень розвитку діагностичних умінь, поклали в основу розроблення проектів традиційні варіанти вирішення проблеми, не пропонуючи нічого нового. Студенти середнього рівня розвитку діагностичних умінь у діалозі з викладачем та однокурсниками виявляли елементи серйозного теоретичного обґрунтування власної позиції. Зафіксовано тенденцію до переходу від вибору дій педагогічного діагностування репродуктивного характеру до евристичного. Студенти, які відповідали високому рівневі розвитку діагностичних умінь, демонстрували бажання обстоювати власний погляд на вирішення проблеми, їм було властиве прагнення знаходити власні варіанти.

Важливим показником успішності експериментальної роботи є підвищення рівня відповідальності й наполегливості студентів у навчанні. Так, в експериментальних групах досягнуто майже стовідсоткової вчасності складання заліків та іспитів, регулярності виконання завдань.

Сформованість кількісних показників розвитку професійного інтересу студентів експериментальних і контрольних груп представлено в табл. 1.

Динаміка кількісних показників професійного інтересу студентів експериментальних і контрольних груп (у %)

Рівень професійного інтересу	Експериментальна група			Контрольна група		
	Констатувальні дані	Контрольні дані	Приріст	Констатувальні дані	Контрольні дані	Приріст
Низький	14,6	6,2	-8,4	19,2	10,1	-9,1
Середній	66,9	30,3	-36,6	59,8	53,8	-6,0
Високий	18,5	63,5	+45,0	21,0	36,1	+15,1

Згідно з табл. 1 в експериментальній групі зафіксовано значний приріст кількості студентів з високим рівнем професійного інтересу, причому разом з адаптацією студентів до кредитно-модульної системи навчання забезпечено педагогічно доцільне використання комп'ютерних засобів контролю. Це дає підстави стверджувати, що для майбутніх фахівців особливе значення має продуктивна взаємодія в процесі використання комп'ютерних засобів контролю.

У ході експериментальної роботи в студентів експериментальних груп, порівняно з контрольними, констатовано більш виражене прагнення досягти успіху в навчально-пізнавальній діяльності. Так, випадків, коли студенти експериментальних груп намагалися покращити свій рейтинговий бал, зафіксовано майже в 2,5 рази більше, ніж у контрольних групах.

Отже, результати експериментальної роботи довели доцільність дотримання сукупності розробленої методики, визначених продуктивних технологій, оскільки це суттєво позначилося на зростанні рівнів структурних компонентів педагогічної діагностики й основних її показників: пізнавальній активності, професійному інтересі, якості самостійної діяльності студентів, яке надає впевненості в тому, що це в майбутньому сприятиме якісному професійному зростанню фахівців, їхньому самовдосконаленню.

Подальшу роботу вбачаємо у розробці завдань з педагогічної практики магістрів з використанням продуктивних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар В. І. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі / В. І. Бондар. – К., 2000. – 192 с.
2. Савченко Л. О. Використання педагогічної діагностики як основа успішності навчання майбутніх учителів / Л. О. Савченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць. Вип. 32. – К.; Вінниця, 2012. – С. 414–419.

REFERENCES

1. Bondar V. I. Teoriya i tekhnolohiia upravlinnia protsesom navchannia v shkoli [Theory and management technology of the school learning process]. Kyiv, 2000, 192 p.
2. Savchenko L. O. Vykorystannia pedahohichnoi diahnostryky yak osnova uspishnosti navchannia maibutnikh uchyteliv [The use of educational assessment as a basis for the success of future teachers]. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy: zbirnyk naukovykh prats. Vol. 32, 2012, pp. 414–419.